

Romualdas Kašuba

Mūsų olimpiniai metai

Finišas Švenčionyse

Respublikos jaunųjų matematikų olimpiados paprastai finišuoja vis kitoje šalies vietoje. Taip tikimasi paskatinti olimpinį judėjimą ir plėsti ir jaunų talentų geografiją. Tuo požiūriu šiais metais buvo kiek kitaip – per paskutinius keliolika metų olimpiada jau antrąsyk baigėsi Švenčionyse. Girdėjau sakant, kad švenčioniškiai prisiėmė tą organizacinių rūpesčių našta norėdami, kad Zigmo Žemaičio (pirmųjų krašto olimpiadų organizatoriaus) vidurinė mokykla greičiau taptų gimnazija.

Tad kokie gi XLV Lietuvos jaunųjų matematikų olimpiados, vykusios 1996 m. balandžio 10–12 d. Švenčionyse, rezultatai? Nors protokolo pirmųjų vietų aukštybėse plaukioja tos pačios „didžuvės“ – Vilniaus TGTM licėjus, KTU ir Panevėžio J. Balčikonio gimnazijos, yra ir naujų „geografinių“ atradimų. Štai pirmūnų sąrašą pradeda Romas Zovė iš Pavenčių vidurinės mokyklos. Jį globoja nenuilstančioji šiaulietė mokytoja P. Grebeničenkaitė. Kad Pavenčiuose tikrai kažkas kunkuliuoja, liudija protokoluose aptinkama kito paventiškio Ernesto Daraškos pavardė (jo mokytoja D. Matienė).

Išvardysime I vietos laimėtojus:

Romas Zovė, Pavenčių vid. m-los 10 kl. mokinys, mokytoja P. Grebeničenkaitė,

Adomas Birštunas, Vilniaus TGTM licėjaus 10 kl. mokinys, mokytojai A. Skūpas ir P. Gudynas,

Vaidas Gasiūnas, Panevėžio J. Balčikonio gimnazijos 11 kl. mokinys, mokytojas B. Būdvytis,

Giedrius Alkauskas, KTU gimnazijos 12 kl. mokinys, mokytojas L. Narkevičius,

Vytautas Paškūnas, Vilniaus TGTM licėjaus 12 kl. mokinys, mokytojai A. Skūpas ir P. Gudynas,

Andrius Klivečka, Vilniaus TGTM licėjaus 12 kl. mokinys, mokytojas R. Razmas.

Uždavinius, kuriuos sprendė olimpiados dalyviai, rasite mūsų žurnalo uždavinių skyrelyje. 10 klasės mokiniai sprendė $\alpha.21$ – $\alpha.25$ uždavinius, 11 ir 12 klasių mokiniai atitinkamai $\alpha.23$, $\alpha.26$ – $\alpha.29$ ir $\alpha.28$, $\alpha.30$ – $\alpha.33$ uždavinius.

Trys medaliai iš Indijos

Į 37-ąją tarptautinę matematikos olimpiadą, kuri vyko 1996 m. liepos 5–17 d. Indijoje, vykome aštuoniese: šeši Lietuvos komandos nariai ir du lydintys asmenys (delegacijos vadovas dr. Juozas Mačys ir šių eilučių autorius). Štai kas atstovavo jaunuosiams Lietuvos matematikams Indijoje: Giedrius Alkauskas, Vaidas Gasiūnas, Gytis Karčiauskas, Andrius Klivečka, Vytautas Paškūnas, Vaidotas Šileika.

Manau, kad visi nekantravome pamatyti Indiją... Ji juk mums nuo kūdikystės yra mauglių ir dramblių žemynas, kur viskas nauja, egzotiška ir paslaptinga. Buvome skaitę apie skurdą Indijoje, dabar savo akimis pamatėme gyvenančius ant šaligatvių po visokiais kartonais ir polietilena – jų labai daug. Tačiau dar ryškiau matėme labai orią ir santūrią tautą, matėme nepaprastą savigarbą ir dažnus užrašus ant prikimštų miesto autobusu: „Indija – didi šalis“. Gyvenome sargybinių apsuptame atominių tyrimų centre ir neužmiršome, kad ir indiškose galvos „perkando“ atominės bombos teorijos ir gamybos vingrybes.

Jaunieji matematikai, susirinkę Bombėjuje, atstovavo 75 pasaulio šalims. Dvi dienas jie sprendė po tris uždavinius. Visų šešių uždavinių sąlygas galite perskaityti mūsų žurnalo uždavinių skyrelyje (uždaviniai $\omega.4 - \omega.9$). O Indijos tankumyne per devynias valandas visus šešis uždavinius išsprendė vienas vienintelis pasaulio moksleivis – rumunas Kiprianas Manolesku. Rumunija pirmavo ir neoficialioje komandų įskaitoje. Štai šitaip atrodo du šio sąrašo dešimtukai, – pirmasis ir trečiasis (vieta, šalis, taškų suma):

1. Rumunija (187)	31. Belgija (75)
2. JAV (185)	32. Lietuva (68)
3. Vengrija (167)	33. Latvija (66)
4. Rusija (162)	34. Kroatija (63)
5. Didžioji Britanija (161)	35. Armėnija (63)
6. Kinija (160)	36. Prancūzija (61)
7. Vietnamas (155)	37. Naujoji Zelandija (60)
8. Korėjos Respublika (151)	38. Norvegija (60)
9. Iranas (143)	39. Suomija (58)
10. Vokietija (137)	40. Švedija (57)

Olimpiados rezultatais turėtume būti labai patenkinti, nes pirmąsyk pakliuvome į pirmąją komandų pusę. Užtenka paminėti, kad aplenkėme darbščiuosius latvius, kurie kruopščiai dirba jau gal trisdešimt metų, o ir visus skandinavus bei prancūzus.

Asmeniniais pasiekimais irgi galime didžiuotis. Anykštėnas Giedrius Alkauskas (KTU gimnazija) pelnė sidabro medalį, bronzos medalius uždirbo Vaidas Gasiūnas ir Vytautas Paškūnas, o Vaidotas Šileika gavo pagyrimo raštą.

Tikrai nemenkas kelionės išlaidas sumokėjo Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija, kitais įmanomais būdais komandą rėmė Atviros Lietuvos fondas,

Vilniaus universiteto Matematikos fakultetas, Matematikos ir informatikos institutas bei „Lietuvos matematikos rinkinio“ redakcija.

Visiems jiems labai nuoširdžiai dėkojame.

Kita pasaulinė matematikos olimpiada vyks irgi labai toli – Argentinoje.

Pirmasis buvo Panevėžys

Kasmet rengiama komandinė jaunųjų matematikų olimpiada profesoriaus Jono Kubiliaus taurei laimėti yra išskirtinis reiškinys mūsų padangėse. Žodis komandinė reiškia, kad keliolika uždavinių (paprastai 20) sprendžia visa komanda kartu. Kuri komanda surenka daugiau taškų – tos ir viršus.

Pati komandinių olimpiadų idėja bus, matyt, kilusi daktaro Algirdo Zabulionio galvoje. Tačiau neapseita taip pat ir be profesorių Vigirdo Mackevičiaus, Vyganto Paulausko pagalbos ir paramos. Šviesaus pakilimo laikais lietuvio Algirdo Zabulionio ir latvio Agnio Andžanso pastangomis iš šios olimpiados atsirado komandinė matematikos olimpiada „Baltijos kelias“. Joje dalyvauja Baltijos šalys bei Islandija.

XI komandinė jaunųjų matematikų olimpiada vyko spalio 5 dieną Vilniaus universiteto Matematikos fakultete. Šįkart joje dalyvavo 12 komandų, tačiau Vilniaus universiteto Matematikos fakulteto studentų bei Vilniaus universiteto studentų komandos dalyvavo be konkurencijos. Žinant pastarųjų metų jėgų santykį, reikėjo laukti: kaip Kaunas su Panevėžiu išsiaiškins, taip ir bus. Taip ir įvyko, nors daugiausiai taškų pelnė be konkurencijos dalyvavę Vilniaus universiteto Matematikos fakulteto pirmakursiai. Jų komandoje buvo net trys pasaulinės olimpiados dalyviai: Giedrius Alkauskas, Gytis Karčiauskas ir Andrius Klivečka. Rezultatų lentelė atrodo šitaip (vieta, komanda, taškai):

VU MaF (85)	5. Palanga (36)
1. VU Panevėžys (82)	6–7. Vilniaus rinktinė (35)
2. KTU gimnazija (60)	6–7. Klaipėda (35)
VU studentai (59)	8. Kaišiadorys (31)
3. Kauno „Saulės“ gimnazija (43)	9. Šiauliai (26)
4. Vilniaus TGMT licėjus (42)	10. Jonava (15)

Veikiausiai pasaulinės olimpiados medalininko Vaido Gasiūno įnašas nušvėrė, kad nugalėjo Panevėžys. J. Balčikonio gimnazijos informatikos ir matematikos mokytojui Benui Budvyčiui buvo įteikta ir pati taurė, ir daug visokių prizų. Jų, kaip ir ankstesniais metais, dosniai skyrė ištikimoji komandinių olimpiadų rėmėja firma INFO-TEC. Šiais metais nugalėtojai taip pat gavo firmos BALTIC AMADEUS ir leidyklos TEV prizus. Šių organizacijų vadovams – Kęstučiui Naujokaičiui, Juozui Zalatoriui ir Elmundui Žaliui – nuoširdžiai dėkojame.

Iš Panevėžio ir Kauno į Suomiją

Lietuvos komandą, kuri vyko į „Baltijos kelio“ olimpiadą Suomijoje, sudarė Lietuvos komandinės olimpiados J. Kubiliaus taurei laimėti nugalėtojų iš Panevėžio J. Balčikonio gimnazijos trejetas – Vaidas Gasiūnas, Mindaugas Juodis ir Tomas Reingardas – bei du moksleiviai iš antrąją vietą užėmusios Kauno technologijos universiteto gimnazijos komandos – Vaidotas Šileika ir Robertas Zubrickas. Toks tad paprotys – iš nugalėjusios komandos važiuoja trys, iš antrosios – du dalyviai. Nugalėjusi komanda siunčia dar ir savo mokytoją. Šiais metais iš Panevėžio važiuavo mokytojas Benas Budvytis.

Suomija pasitiko mus drėgnu oru. Iš Helsinkio į Valkeakoski kaimą, į gabių vaikų internatą, kuriame vyko olimpiada, teko važiuoti kaip į Laplandiją, – apie pusantros valandos. Po pernykštės beveik prizinės vietos (taško tetrūko iki švedų) ir geriausio per visą istoriją pasirodymo individualioje pasaulinėje olimpiadoje Indijoje šiais metais viltys, žinoma, buvo didesnės.

Lietuvos komanda pasirodė maždaug pagal savo galimybes, tik nesėkmė sprendžiant vieną uždavinį ir išsiblaškytas užrašant kito sprendimą, šiek tiek nubloškė mus nuo paties vidurio. O rezultatų lentelė tokia (vieta, šalis, surinkti taškai):

1. Lenkija (89)	6. Suomija (63)
2. Latvija (82)	7. Norvegija (61)
3. Švedija (81)	8. Lietuva (56)
4. Danija (70)	9. Estija (50)
5. Sankt-Peterburgas (66)	10. Islandija (43)

Pernykštis prizininkų trejetas nesujudėjęs persikraustė į šių metų nugalėtojų lentelę. Įdomu, kad nugalėtojų lenkų komandoje sėkmingiausiai uždavinius sprendė žavi gimnazistė Domagalska, kilusi iš vieno Lenkijos kaimo.

Uždavinius, kuriuos sprendė komandos rasite mūsų žurnalo uždavinių skyrelyje (uždaviniai $\alpha.34$ – $\alpha.53$). Pažymėtina, kad olimpiadinių uždavinių lygis palenvga kyla. Kitos šalys tokios komandinės olimpiados kaip mūsų – profesoriaus Jono Kubiliaus taurei laimėti – neturi ir narius į savo komandą atrenka kitaip negu mes. Galbūt verta pagalvoti, ar nėra keistina ir mūsų taisyklė, pagal kurią iš komandos nugalėtojos įtraukiami trys, o iš vicečempionės – du dalyviai. Juk talentai pasiskirsto plačiau. Kad ir kaip būtų, dėl vienos naujovės jau (beveik) sutarėme – šių metų čempionai panevėžiečiai kitais metais turės teisę atsivežti dar vieną komandą.

Dabar padėkosime rėmėjams: Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijai, apmokėjusiai kelionės išlaidas, bei Vilniaus universiteto Matematikos fakultetui ir firmai BALTIC AMADEUS.

Mūsų korifėjus sakė: „... į darbą, broliai, vyrs į vyrą“, ir dar: „paimsim knygą...“ Jauniesiems matematikams labai tiktų J. Kubiliaus ar J. Mačio su A. Grincevičiumi parengti olimpiadiniai uždavinynai. Tik imkim juos ir skaitykim.